

Langer doorwerken wordt voor ouderen financieel steeds aantrekkelijker. Vanaf 2009 is er voor werknemer en ondernemer de doorwerkbonus

Financieel Dagblad 12 december 2008
door André de Vos

Willem Peeters wordt in januari 65. Nog altijd een omineuze datum in een arbeidzaam leven. Na je 65e wachtten van oudsher hobby's, kleinkinderen en het zwarte gat. Niet voor Willem Peeters. Die is maar net begonnen aan zijn nieuwe carrière als ondernemer. "Als je je hele leven ambtenaar bent geweest, is een eigen bedrijf een spannend en aantrekkelijk alternatief. Ik ga voorlopig nog wel even door."

Peeters is zijn eigen doelgroep. In 2003 ging hij met vervroegd pensioen bij het CBS. Hij had er met plezier gewerkt, maar had het er ook wel gezien. Uitgewerkt was hij echter niet. "Andere mensen zijn blij dat ze kunnen stoppen, die gaan studeren of reizen. Daar had ik geen trek in. Ik ben samen met een partner een eigen bedrijf begonnen." Dat bedrijf is 50+ Carrière. Het helpt ouderen aan een baan of ondersteunt ze bij het beginnen van een eigen bedrijf. De onderneming sloot mooi aan bij Peeters' laatste baan bij het CBS. Hij was er manager van het mobiliteitscentrum dat CBS-medewerkers begeleidde naar andere banen.

Ouderen moeten langer doorwerken. Nadat eerst de VUT en de vroegpensioenregelingen eraan moesten geloven, ligt nu de pensioengerechtigde leeftijd van 65 jaar al een tijdje onder vuur. Er liggen plannen om de AOW-gerechtigde leeftijd op te schuiven naar 67 en ooit zelfs 70 jaar. Het politieke argument voor langer doorwerken is de vergrijzing. Het aandeel ouderen in de samenleving wordt steeds groter en ze bereiken steeds hogere leeftijden. Als die ouderen niet langer doorwerken dan nu worden de kosten van sociale voorzieningen als de AOW onbetaalbaar voor de werkende bevolking.

Het overheidsbeleid om langer door te werken te stimuleren - of domweg af te dwingen - begint zijn vruchten af te werpen. Het aantal ouderen tussen de 55 en 65 dat nog werkt is sinds 1996 gestegen van iets meer dan een kwart tot 43 procent. De stijging zet zich ook boven de 65 jaar door. In 1996 waren er 60.000 65-plussers aan het werk. Inmiddels ligt dat aantal boven de 100.000. Bij ongeveer de helft gaat het om een kleine baan (minder dan 12 uur). Juist bij deze groep is het aantal zelfstandigen groot. Meer dan de helft van de ouderen die na hun 65^e parttime doorwerken is zelfstandig.

Langer doorwerken mag dan hoog op de politieke agenda staan, voor de gemiddelde 60-plusser spelen geen politieke maar persoonlijke argumenten om al dan niet langer door te werken. De werknemer heeft vaak geen keuze. Hij móet wel doorwerken tot zijn 65^e nu alle vroegtijdige vertrekregelingen zijn geschrapt. De enige mogelijkheid om eerder te stoppen is de levensloopregeling, maar die kan een behoorlijk gat in het pensioen slaan. De paradoxale situatie doet zich voor dat werknemers die nog wel gebruik hebben kunnen maken van prepensioen of VUT slechts beperkte mogelijkheden hebben om weer aan de slag te gaan. De regelingen verbieden soms dat een Vutter aan de slag gaat of maken dat financieel buitengewoon aantrekkelijk.

Ook de ondernemer wordt het fiscaal steeds minder aantrekkelijk gemaakt om voor zijn 65^e te stoppen. De overbruggingslijfrente voor de IB-ondernemer - om

het gat tot 65te overbruggen – is geschrapt en ook de DGA kan geen prepensioenregeling meer optuigen. De ondernemer heeft fiscaal natuurlijk wel meer mogelijkheden om zijn oudedagspensioen zo op te bouwen dat hij al voor zijn 65^e voldoende heeft gespaard om eerder te kunnen stoppen. Voor DGA's is de levensloopregeling juist weer wel erg interessant.

Na het 65^e levensjaar hebben werknemer en ondernemer alle vrijheid om zelf te bepalen of ze willen doorwerken. Voor het gros van de gepensioneerden is de keuze eenvoudig. 'Het is mooi geweest'. De afscheidsborrel is geweest, de zaak verkocht. Na decennia hard werken is het tijd om te genieten van een goed pensioen. Voor sommige ouderen is langer doorwerken financieel noodzakelijk. Omdat er een AOW-gat is of een klein of helemaal geen pensioen. Dat laatste treft veel ondernemers, die hebben verzuimd om een pensioen op te bouwen, of voor wie de eigen zaak, die ineens onverkoopbaar blijkt, als pensioen moet dienen.

Voor een groeiende groep 65-plussers is langer doorwerken in eerste plaats een vrije keuze. Er is genoeg pensioen, maar geen behoefte om met werk te stoppen. De 65-jarige anno 2008 is tenslotte een heel andere 'bejaarde' dan pakweg 20 jaar geleden. Hij is fitter en wil graag onderdeel blijven uitmaken van de werkende maatschappij, al is het maar parttime. Volgens onderzoek zijn werkende ouderen zelfs gelukkiger dan niet-werkende.

Voor de oudere 'keuze-werker' neemt het kabinet steeds meer maatregelen die doorwerken moeten stimuleren. Komend jaar gaat bijvoorbeeld de doorwerkbonus in. Werkende ouderen krijgen vanaf 62 jaar een korting op de belasting. Op 64-jarige leeftijd loopt die bonus zelfs op tot tien procent, met een maximum belastingvoordeel van 4592 euro. De doorwerkbonus geldt ook na 65, maar neemt dan af tot twee of één procent, omdat dan al het voordeel geldt dat van het vervallen van de AOW-premie. De doorwerkbonus geldt ook voor ondernemers.

IB-ondernemers boven de 65 hebben daarnaast sinds vorig jaar ook recht op zelfstandigenaftrek. Lange tijd werden 65-plus ondernemers benadeeld ten opzichte van hun jongere collega's omdat zelfstandigen- en startersaftrek niet golden boven de 65 jaar. Het kabinet heeft die ongelijkheid vorig jaar deels rechtgetrokken door ondernemende 65-plussers de helft van de aftrek te gunnen. "Een beetje lullig compromis," vindt Alex van Scherpenzeel van de ouderenbond Anbo de halve zelfstandigenaftrek. "Er is rekening gehouden met het feit 65-plussers geen AOW-premie meer hoeven te betalen. Maar het getuigt wel van kruideniersmentaliteit." Van Scherpenzeel is sowieso niet erg onder de indruk van het beleid om ouderen te stimuleren langer door te werken. "De doorwerkbonus lijkt een goede zaak, maar wordt wel gekoppeld aan het feit dat ouderen met een hoog inkomen straks gaan meebetalen aan de AOW."

Wie de keuze heeft om langer door te werken, moet goed nadenken wat hij met zijn pensioen wil. Zowel voor de werknemer als de ondernemer bestaat de mogelijkheid om pensioen of lijfrente-uitkering op te schuiven tot zijn zeventigste en eventueel tot die tijd pensioen op te blijven bouwen. "Dat kan aantrekkelijk zijn," zegt Gerard Staats van BDO CampsObers belastingadviseurs. "Als je blijft doorwerken, komt je salaris bovenop je AOW en je pensioen. Dan kan je in een hogere belastingschaal komen. Uitstel van pensioen kan financieel voordeel opleveren. Elk jaar uitstel levert per jaar een vijf tot acht procent hoger pensioen op." Uitstel van pensioen is niet onbeperkt mogelijk. Voor zowel werknemer als

ondernemer geldt dat het jaarlijkse pensioen niet boven het laatstverdiende loon mag uitkomen.

Het kabinet wil ook de mogelijkheid bieden om de AOW-betaling maximaal vijf jaar later te laten starten. Net als bij de latere pensioenuitkering vereist het enig rekenwerk om te bepalen wat uiteindelijk het voordeligst is.

Staats merkt in zijn eigen klantenkring dat ondernemers die na hun 65^e doorgaan dat veelal vrijwillig doen. "Er is wel een verschil tussen directeur-grotoaandeelhouders en IB-ondernemers. Bij de IB-ondernemers is er eerder sprake van financiële noodzaak. Bij een DGA is dat minder, behalve nu, omdat het door de lage beurzen onaantrekkelijk is om een pensioen tot uitkering te laten komen."

Het doorwerkbeleid van de overheid kent nog een aantal onvolkomenheden. Zo kan de IB-ondernemer zijn fiscale oudedagsreserve na 65^e niet meer laten aangroeien. Als hij extra pensioenvoorzieningen wil treffen, is hij aangewezen op lijfrenteverzekerings. Voor de werknemer is de algemene heffingskorting na 65 beduidend lager, wat deels wordt gecorrigeerd door de ouderenkorting.

Is het voor de ondernemer relatief eenvoudig om na zijn 65^e zijn bedrijf voort te zetten; voor de werknemer ligt dat anders. Op een enkele uitzondering na voorzien CAO's niet in doorwerken na de pensioengerechtigde leeftijd. Wie bij zijn oude baas wil blijven moet een nieuw arbeidscontract aangaan en is daarbij dikwijls aangewezen op flexcontracten of een constructie waarbij hij zich laat inhuren als zelfstandige zonder personeel. Gevolg is dat de oudere werknemer niet is verzekerd of zelf heel dure verzekeringen moet afsluiten.

Sinds vorig jaar biedt de vakbond LBV de mogelijkheid van een zogenaamde 'doorwerk-CAO' die kan worden afgesloten tussen werkgever en 65-plusser. Daarin zijn zaken als aansprakelijkheid voor de werkgever en arbeidsongeschiktheid van de werknemer geregeld. De CAO voorziet in contracten van steeds drie maanden, die in principe onbeperkt verlengd kunnen worden. Voorwaarde van de doorwerk-CAO is wel dat het bestaande pensioen vanaf 65 jaar gewoon ingaat. "Deze CAO is specifiek voor de doelgroep gepensioneerden," zegt Annelous Vrancken van de Doorwerkgever, die de CAO uitvoert. "Probleem bij de bestaande CAO's is dat de wereld eindigt bij 65. Wie wil doorwerken bij zijn huidige baas moet allerlei kunstgrepen verzinnen. Met deze CAO bieden we een standaardoplossing aan voor werkgever en werknemer die toepasbaar is in alle sectoren." Inmiddels maken 120 werkgevers en 500 gepensioneerden gebruik van de doorwerk-CAO.

Als zelfstandig ondernemer - hij zit samen met zijn partner in een VOF - hoeft Peeters zich geen zorgen te maken over zijn arbeidscontract. De winst uit zijn onderneming is een extraatje. Peeters heeft ervoor gekozen om zijn pensioen gewoon vanaf zijn 65^e te laten uitkeren, ook al wordt zijn winst daardoor zwaarder belast. "Het is vrij simpel. Ik heb dat pensioen nodig. Ik wil tot mijn zeventigste doorgaan en van mijn geld genieten. Straks heb ik het niet meer nodig."

De doorwerkbonus

Wie ouder is dan 62 jaar en werkt, krijgt vanaf 2009 een doorwerkbonus: een belastingkorting op de belasting die direct in het jaar van werken wordt

verrekend. De korting is afhankelijk van inkomen en leeftijd en geldt zowel voor werknemers als ondernemers. Voorwaarde is dat de bruto inkomsten boven de 8860 euro uitkomen. Er is ook een bovengrens aan het inkomen waarover de bonus geldt: 54.776 euro.

leeftijd	kortingspercentage	maximale belastingbonus
62	5 procent	€ 2296
63	7 procent	€ 3124
64	10 procent	€ 4592
65 en 66	2 procent	€ 918
67 en ouder	1 procent	€ 459

De bonus gaat in in het jaar waarin de betreffende leeftijd wordt bereikt. Naast de doorwerkbonus blijft de verhoogde arbeidskorting voor ouderen gelden.

Tegenover de doorwerkbonus staat een extra belasting (de houdbaarheidsbijdrage) voor 65-plussers met een hoog inkomen. Die gaan vanaf 2011 meebetalen aan hun eigen AOW, of ze werken of niet.

Ouderen aan het werk

Een groot deel van de toegenomen deelname aan het arbeidsproces van ouderen is toe te schrijven aan de groei van het aantal kleine banen (tot twaalf uur). De meeste ouderen tot 65 jaar met een kleine baan zijn vrouwen, en dit betreft vaak laaggeschoold werk als schoonmaken. Boven de 65 jaar zijn het juist mannen met kleine banen. Vooral hoogopgeleide zelfstandigen die na hun 65^e blijven bijkluilen als adviseur. Van de 65-plussers die nog werken is meer dan de helft zelfstandig ondernemer.

Leeftijd	aantal werkenden in leeftijdscategorie	arbeidsparticipatie als percentage leeftijdscategorie
55-60	710.000	58,1 procent
60-65	227.000	20,8 procent
65-70	62.000	4,9 procent
70-75	28.000	3 procent
75+	10.000	0,5 procent

Bron: CBS 2006

Aandachtspunten bij doorwerken

- eventueel pensioen of lijfrente uitstellen tot maximaal zeventig jaar en onderzoeken of verdere opbouw nog nodig is
- verzekeringen voor aansprakelijkheid en arbeidsongeschiktheid
- doorwerkbonus
- halve zelfstandigheidsaftrek voor IB-ondernemers
- FOR-opbouw houdt op bij 65
- pensioen mag nooit meer dan 100 procent laatste salaris bedragen
- 'doorwerk-CAO' voor werknemers
- recht op verhoogde arbeidskorting tussen 58 en 65 jaar, lagere heffingskorting na 65
- vanaf 2011 betalen 65-plussers met hoog inkomen mee aan AOW